

הלכות פסח סימן תסב

ט תנא ר' יוחנן ב"ר חנניאל (כג) *ובלבד שלא נתערב בהם (יא) מים: ז' י"ג לברר (כד) המלח קדם פסח מחשים שלא יהיו בתוכו, כי ערק ה

באר היטב

ואפלו באכילה המקל לא הפסיד, באר היטב אשר לפני ע"ש: (יא) מים. תמה דכ"ס קטב דאפלו נתערב בהם מים בטל.

משנה ברורה

באור הלכה

(כג) **ובלבד שלא נתערב בהם מים**, דאם נתערב, אדרבה מחמיצין טפי, וכנ"ל בפע"ף ב. והא דמבאר לעיל בסעיף ג דממר ללוש כזון אר"ע-ל"פי שאי אפשר לו בלא טפח מים, (ל) שאני בהם שנפלו המים קדם הטיסה הנין ובהטיסת הנין נתהפכו המים להיות חן, מה שאין בן היכי שמחצרב אחר-כך. וחסה שמצאח במיר"בש (שקורין מע"ד) או גיין-שניף (הנעשין מפרות) או בשכר של תמרים ופרות, וידוע שלא נתערב בהם טפח מים אחר צשיתן, אם אוסר או לא, (לג) נסתפקו האחרונים בזה אם יש לדמותן לזין של צמוקים דעל-ידי הטיסה נהפך המים להיות חן, והכי נמו על-ידי הפשול והטיסה הד"ש נהפך המים ונעשו מיררות, וכן באשרי דברים הנ"ל, או דלמא שאני צנבים שבחם חזק להפך המים לזין, וכן בדכ"ש צמוקים הנ"ל, על-ידי הפשול נשתנה ברתן לגמרי ונעשים דבר-אחר, מה שאין בן בכל אלו אף לאחר צשיתן ובשולן עקנן מים, (לד) ועל-כן יש להתמיר היכי שנפל בהם שלא לשותתן, אבל לשהותן עד אחר פסח או למכר לעפויים יש להקל, אכן אם ידוע שהחטה לא הנה מצד-לע"ת במים אין להתמיר אפלו לשתיה, (לה) דצונן אינו נחת טעם, וכן אם החטה לא נתבקעה רק נתרבה לבד, יש להקל אפלו אם אינו ידוע לו כמה שותת ויכמו שבארתי לקמן בסימן תסו סעיף יב במשנה ברורה סעיף-קטן נד, אם לא שידוע לו ששתתה החטה מצד-לע"ת במים, דנעשה כפולש. פתבו הפוסקים (לו) דשמן הוי נמי מיררות, לפיכך חטה שנפל לתוך שמן אפלו רותח אינו אוסר, שמיררות אינו מחמין, ואפלו נהבקע החטה, ובלבד שלא נתערב מים בתוך השמן אחר שהתיכו אותו; ואף שבלאו הכי יש בכל לשמן תערובת מים שהרי מדיחין אותו בשעת טליחתו, טבל מקום אין לחש לזה, לפי ששנחבשל שכן בקורה בעול קסה נשרפו המים בפשול והלכו להם לגמרי, ולכן אפלו ידוע שערב לר"תא תוך השמן מים מעט קדם שהתיכו אותו אין לחש, וכל זה בידוע שנפלה אחר שהתיכו השמן, אבל אם נקצא חטה בתוך שמן ואינו ידוע אם נפלה מקדם או אחר-כך, אם הריקו השמן מקורה שבשול בה לכלי אחר ושם נקצא החטה, אף שהיה השמן צדון ויתח מתה, דלא מתזקין אפירא, ואמרין בכלי שני נקצא ושם היה גם מקדם, וכשהריקו השמן עליה כבר לא היו מים בהם, (לז) וכן אפלו אם נקצאת החטה באותו כלי שהתיכו בה, רק שהיה לאחר שהסירוה מן הפירה והצמידוה במקום אחר ושם נקצאת החטה בה, אפלו בעוד השמן רותח מתה, דלא מתזקין אסורא מקלים למקום, ואמרין החטה נפלה במקום זה שפךר התיבה ונעשית הפל מיררות; אבל אם נקצאח (לו) החטה בקורה בכלי ראשונה שהתיכו בה השמן (לח) בפסח והיא במקומה עומדה, אסור השמן, התישין שמא נפלה קדם ההתכה או בתחלת הרתיתה שצנן היה מי תדקה צנן על השמן ומיד התמיצה, בדין מים עם מיררות שממירים להתמין, ואוסרת השמן, (לט) ואם אוסר ברור שידוע שלא התיך תוך אחר ההדקה רק שפךר נתיבש המים מקדם, בזה אפלו נקצאת החטה קדם שנחבשל השמן בשול יפה נס-מן טהר, שאין כאן אלא מיררות בלבד, ואם עשו בשמן עגולים (שקורין גניידל"י) מופצה טהרה ונקצא חטה בהם, אם לא ערב בהם מים רק שמן וביצים פשיטא דמתה, דמיררות הן ואין מחמיצין, אבל אם יש בהעגולים מים נס-מן אפלו מעט, הרי מיררות עם מים ואסור, והוא הדין הפופה ששורין אותה במים לאחר אפיסה וסוחטין אותה ואחר-כך לשיך אותה בשמן, אם נפלה חטה לתוכה (מ) יש להתמיר ולקצאה, לפי שאי אפשר לקצאה פל"ךך ושאר בתוכה מים בעין: ז' (כד) המלח. הנינו במלת של ים, דכמים דמי, אבל

שחננו מפרש בן, וכן מצאתי להלכה ברורה שפוסקים בן להלכה, וכן נראה שפרשו בעל צמח צדק והש"ל, מובאים דבריהם במגן אברהם סעיף קטן ו בקצרה, ובפרו טול הביא דבריהם באר"ה, וכן קתבו ספרי גדש ומטה-יהודה בקורש דבריהם, וכן הוא דעת האלה נבה, וכן נראה דעת הג"א בסעיף-א"ט ט. עין שם שהוליק דברי הסתבר מהא דפרך על שעה י"א במלחא ומשקאי ואף-על-י"ב דמלחא אינו כי אם מים לדעת המחבר בסעיף ז, ואם-כן הוא מים עם מיררות, ועל-כרחו המעט המלח מחבשל ונלא קבירא לה פסכת מרין דמשום שנשתנה צורתו, וכמו שמוכח דבריו לקמן סימן תסג במגן-אברהם סעיף-קטן א, ושם ברט"א שם בסוגיא³¹), ומוכח דדעת הג"א בקצת המחבר דלא טעמו שהטיסת הנין להפך המים לזין, דהא התם לא שיקי זה, ועל-כרחו טעמו בטול בעל-קטא, וכן הסיקם בעל בית-מאיר שפרש זה הוא היותו נכון בקנה המכר, ועל-כן אף שרב הספרים לא נלשו בן, עין בלבוש ובעלת-שבת ובמגן-אברהם ופ"י גדש בשם מהר"ט ואב"י מהר"ט ופאמר-פרדכי ופשה-יהודה וזמר והציעה ושאר אחרונים, מפל מקום אפשר למכר אהני פוסקים שהבאתי, על-כ"פ מים לעזון לתמיר ללוש להמלה ולשקנן מחמין קשאר עשה שנלושה במים, מאחר שדעת הר"י והרמב"ם בכל מקום מתר לפרב אפלו תרבה מים עם יין וליולש להמלה, רק שצריך לשטר מחמין כשאר עשה אפלו במים, ואם-כן על-כ"פ מים בדין דידן שנתערב מעט ויכר נחבשל כולין אנו למכר עליהם³²), וכן פסק הח"י עקב ובעל פג"ן א"ף: * **ובלבד שלא נתערב בו**, עין משנה ברורה בה שכתבו דאם החטה שנמצאת במיר דכ"ש לא נתבקעה רק נתרבה יש להקל אף דיש לספק שמא שבתה מצד-לע"ת, והינו מים דהני לא ספק-ספקא באסור משהו: פסק בבוש ופסק שמא לא הרי טפח פל, דנתרבה אינו אלא ספק תמיך נלבד הספק דמיררות, והנה אף דבמשניות-זהב לקמן פס"טן תסו אות יח מספפס להחמיר לענין שתה אף בנתרובה, מפל טקום לעניית דעמי הסומך לתקל לא הפסיד, עין לקמן פס"טן תסו בסעיף יב במחצית-השקל שפסקס על ע"ס הדין של המגן-אברהם דמחמיר בספק כפולש, ובפרט בזה, שדעת הבית-סא"ד שחשה במיר"בש או

שער הציון

(לז) בן רצו רב אחרונים: (לז) דהספד אברהם נשאר בספק, ויש מאחרונים שהצמיח להקל בגון הפשה יהודה וכן פמור והציעה, ויש שהצמיח להתמיר בגון הש"י לקמן פס"טן תסו טוף פצ"ר קטן יח (ומה שדחה הפרימגדים דט"ס הש"י דלמא נפלה מקדם, אין משמע בן להצנין שם בלשונו, וכן פשה אחרתים פתבו דדעת הש"י בזה להמיר) והג"ז פס"טן זה: (לח) פרי-טגדים פס"טן זה וידיעין תסו במשפצות-זכב אות יח, עין שם: (לד) אף דלקמן פס"טן תסו סעיף יב יש להמירין אף בצונן, תבא דבלאו הכי יש פכרא דתו מיררות בודאי אין להתמיר, וכן משמע במקור-תיים: (לז) ממגן-אברהם ופ"י חדש וחסר-משח ותג"ז: (לו) מגן-אברהם פס"טן תסו טוף פצ"ר קטן כה, והובא בחסר-משח ובמחצית-השקל להלכה, ואף שבמקור-תיים הש"י עליו שם ודעתו דזה לא מקרי מיקום למקום, כבר כתבנו פס"טן תסו סעיף יב במשנה ברורה שם בשם הבית-מאיר דעקר הדין דמתזקין מזמן לזמן גס-מן לאו דבר ברור הוא, ואם-כן אין לנו להתמיר בזה יתר מדי באסור משהו, ומכל מקום אם השמן הנה מקטה משהו שהצמיחה למקום זה, אם-כן אי אפשר לתלות שנפלה עקשו וכע"ל בפרט מקדם נפלה נחמיר משהו: (לז) ואם איהא בקורה יש לעבד להקל, עין בס"טן תסו סעיף יב במשנה ברורה בה שכתבו שם לדבר הכי מ"איר הנ"ל, וגם בלאו הכי לתרבה פוסקים מעט המים נחבשל בשמן, וכמו שכתבנו באור הלכה: (לח) והתיכו קדם פסח, לפס"טן תסו אפלו נקצאת החטה בכלי ראשונה, ונגזן שנקרש השמן לפני הפסח, דאפלו אם נחויק שהחטה נחתת פאן משהו ראשונה ונחמצה, מפל מקום אינה אוסרת השמן, דכטלה בששים, וכשפגיע הפסח היא כפשוטה, כבר נקשרה ואינה אוסרת, דליכא פכ"ש³³), וכן פתב במקור-תיים: (לט) מגן-אברהם והג"ז ות"א א"ס, והם שני קצת מלשון הפגן-אברהם, ואף דהספיף ב באור הלכה הבאתי מחלקת פנתנש, פאן דאינו אלא משהו יש לתקל: (מ) מגן-אברהם ושא:

ת"ת: 1 פפתאות מקבילות.

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תַּסַּב תַּסַּג

ביאורים ומוספים

ולקטף במי מלח את פני המצה אחר האפיה ולהחזירה לתנור,
כתב שם (ס"ק מא) שמותר, ומי"מ למוצת מצוה בשני הלילות יש
להזהר.

[משנ"ב שם]

שלא יתעבדו תוך התבלין³⁶.

36 ולגבי עירוב תבלינים בעיסת המצה, כתב השו"ע לעיל (סי' תנה
ס"ו) ובמשנ"ב שם (ס"ק מז) שאם לש את המצה בשומשום ובמיני
תבלין, הרי זו כשרה כיון שיש בה טעם מצה, אך מי"מ לכוזחילה
אין לתת בה תבלין לפי שהוא חד ומוחמם את העיסה. ופולפלין,
אפילו בדיעבד אסור, וכן אם נפל בה סיד.

ולשאוב מים שלנו ממעיין על ידי צינורות חדשים, כתב הכף
החיים (שם ס"ק נא) שיש להזהר שלא לעשות כן, כיון שדרך
האומנים למשוך את הצינורות בשמן, ונפלט טעם השמן
שבצינורות למים.

ולענין השימוש במי ברו למים שלנו, דעת הרב מטשיבין (מועדים
וזמנים ח"ג סי' רסא אות ב) שאסור להשתמש בהם, כיון שמערבים
בתוכם סמים כדי לנקותם, ויש לחוש שדינם כמי פירות שהתערבו
במים שממנהרם להחמיץ את העיסה. דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני
פסח פ"ב סי' ב) שלכתחילה ראוי שלא להשתמש במים אלו
למוצת של פסח. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פ"א תשובה ג)
שיש מחמירים בכך, אך מעיקר הדין אין לחוש לכך ומותר
להשתמש במי ברו למים שלנו.

סִימָן תַּסַּג

אם מתר לחרוף שני שפלים יחד, ודיני פרמל

[משנ"ב ס"ק ב]

יש לומר לפי שהוא מרעט ונשפנה צורתו מצורת המים אין בו כח
עם השמן³⁷.

1 והחז"א (א"ח סי' קכא ס"ק ב) ביאר טעם הרבר, שטבע המלח
להתחבר למאכל שבו הוא ניתן ובכך משפר את טעמו, ועוד,
שהמלח עצמו שונה בצורתו משאר מים, ולכן אין זה נחשב
להעורבת.

[משנ"ב ס"ק כד]

אלא הם קמיי-פדות ראינו מהמייצין³³.

33 ולגבי מאכל הנקרא 'ותיקא', שהוא תבשיל העשוי מקמח והוא
מעורב בשמן ומלח, כתב לקמן (סי' תסג ס"ק ב) ובביה"ל שם (ס"ב
ד"ה משמן) שאף שהמלח שלנו מהמייץ, מי"מ במאכל זה שהמלח
שבו מועט ונשתתה צורתו מצורת המים, אין בו כח להחמיץ
כשהוא מעורב יחד עם השמן. אבל אם מעורבים בו מים, הריהו
מחמיץ כדיון מו פירות המעורבים במים, וטוב לתת את המלח
במאכל זה לבסוף לאחר שכבר התבשל.

[שעה"צ ס"ק מב]

לחש לדעת הדרכי-משה בכל מלח ופולדות מים הם³⁴.

34 וכן כתב החז"א (מכשירין סי' ד ס"ק ח), שאין לחלק בין מלח
למלח, שכל המלח תולדתו מהמים, ויש שמכח השמש על המים
ומייבשם ונשאר המלח, ויש שעושים על ידי בישול, והכל אחד
הוא.

[משנ"ב ס"ק כה]

התשה, ושוב פולטת התשה טעם התמץ בפלח³⁵.

35 ולערב מלח בעיסת המצה, כתב השו"ע לעיל (סי' תנה ס"ה)
שנהגו שלא לעשות כן, והרמ"א (שם) אסר אפילו בדיעבד. וביאר
המשנ"ב שם (ס"ק נ) שהמלח מחמם את העיסה ולכן היא נוחה
יותר להחמיץ. ואם נתן בה רק מעט מלח, כתב שם (ס"ק מב-מג)
שהסכימו האחרונים שאם אפאה מיד [דהיינו לא כשאר מצות
שהעסק שעוסקין בהן בידיים אינו מניחן להחמיץ] אינה נאסרת
בדיעבד, והפרי חרש (שם) סובר שבדיעבד אין להחמיר במעט מלח
[אפילו לא אפאה מיד], ואם היה שוגג בהאי יש לסמוך להקל, וכל
זה לענין אכילתה, אבל ליהנות ממנה, אפילו לדעת הרמ"א מותר
בדיעבד. וכתב בביה"ל שם (ד"ה נוהגין) שבמלח שלנו שהוא
מתולדות המים, יתכן שאין לאסור בדיעבד, אפילו אם לא אפאה
איתה מיד.

ואם נפל מלח על העיסה ולא לש אותו עימה, כתב השו"ע הרב
(שם ס"ל) שיסלקנו והעיסה מותרת, וכן כתב המשנ"ב שם (ס"ק
מח) לענין פלפלים וסיד.

